

Nr 20

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382); given Stockholms slott den 4 januari 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändring i bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382).

GUSTAF ADOLF

Ulla Lindström

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås, att bidragsförskott skall kunna beviljas icke blott — såsom nu är fallet — då ett barns fader underlåter att fullgöra sin skyldighet att betala bidrag till barnets underhåll utan även då ett barns moder brister i sin underhållsskyldighet mot barnet.

Vidare föreslås vissa, av den nordiska konventionen om social trygghet föranledda ändringar i bidragsförskottslagen.

Förslag

till

Lag

angående ändring i bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382)

Härigenom förordnas, att 1—4 §§, 8 §, 11 § 1 och 3 mom., 12 § 1 och 2 mom. samt 19 § bidragsförskottslagen den 11 juni 1943¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, där *fadern* underlåter att betala förfallet belopp, i den utsträckning och under de villkor som nedan sägs av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget (b i d r a g s f ö r s k o t t).

Barn, vars fader *eller moder* enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, där *den underhållsskyldige* underlåter att betala förfallet belopp, i den utsträckning och under de villkor som nedan sägs av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget (b i d r a g s f ö r s k o t t).

Vid tillämpningen av denna lag skall, i den mån Konungen förordnat därom, med rättens beslut likställas sådan utom riket tillkommen handling, som i det land där den upprättats kan läggas till grund för indrivning av bidraget.

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning i fråga om barn, vars moder sammanbor med barnets fader, eller beträffande barn, som bor tillsammans med sin fader.

Bidragsförskott må ej utgå till barn, vars föräldrar sammanbo, eller till barn, som bor tillsammans med den underhållsskyldige.

2 §.

Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn, som är svensk

Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn, som är svensk

¹ Senaste lydelse, se beträffande 8 § SFS 1953: 106 samt beträffande 11 § 3 mom. och 12 § 2 mom. SFS 1947: 532.

(Nuvarande lydelse)

medborgare och stadigvarande vistas här i riket; *dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet*, träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpning av denna lag å dess undersåtar.

(Föreslagen lydelse)

medborgare och stadigvarande vistas här i riket. *Konungen äger dock träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpningen av denna lag å dess undersåtar ävensom förordna, att barn, som icke någonstädes äger medborgarskap eller, ehuru det äger medborgarskap, är politisk flykting, skall äga samma rätt till bidragsförskott som svenskt barn.*

Bidragsförskott utgår — — — — — sexton år.

3 §.

Ansökning om bidragsförskott prövas av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets moder är mantalsskriven vid den tidpunkt, då förskottet sökes. Är *modern* död eller icke mantalsskriven för året i fråga, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där *modern* senast varit mantalsskriven. Finnes icke mantalsskrivningsort som ovan sagts, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet stadigvarande vistas.

Ansökning om bidragsförskott prövas, *om förskottet avser underhållsbidrag som barnets fader är skyldig utgiva*, av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets moder är mantalsskriven vid den tidpunkt, då förskottet sökes, *och, om förskottet avser underhållsbidrag som modern är skyldig utgiva*, av barnavårdsnämnden i den kommun, där *fadern är mantalsskriven vid nämnda tidpunkt*. Är *den av föräldrarna, vilkens mantalsskrivningsort sålunda skall vara avgörande*, död eller icke mantalsskriven för året i fråga, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där *han eller hon* senast varit mantalsskriven. Finnes icke mantalsskrivningsort som ovan sagts, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet stadigvarande vistas.

4 §.

Ansökning om bidragsförskott göres hos ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd av *barnets moder*

Ansökning om bidragsförskott göres hos ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd av *den av barnets*

(Nuvarande lydelse)

eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne. Ansökning må göras jämväl av barnavårdsman, därest sådan förordnats för barnet.

Ansökning, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av barnets rätt till bidragsförskott ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med *barnets och moderns förhållanden* förtrogna personer.

Vid ansökningen — — — — — för barnavårdsnämnden.

Det åligger — — — — — formulärets ifyllande.

(Föreslagen lydelse)

föräldrar, som har vårdnaden om barnet, eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne. Ansökning må göras jämväl av barnavårdsman, därest sådan förordnats för barnet.

Ansökning, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av barnets rätt till bidragsförskott ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med *förhållandena* förtrogna personer.

8 §.

Bidragsförskott utgår med det belopp *barnets fader* jämlikt rättens beslut eller enligt avtal är *skyldig* att utgiva till barnets underhåll, dock högst med 600 kronor för år räknat.

Bidragsförskott utgår med det belopp *den underhållsskyldige* jämlikt rättens beslut eller enligt avtal är *pliktig* att utgiva till barnets underhåll, dock högst med 600 kronor för år räknat.

11 §.

1 m o m. Beviljat bidragsförskott utbetalas, där ej nedan annorlunda stadgas, månadsvis till *barnets moder* eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne; dock äger barnavårdsnämnden, därest barnet vistas hos annan *än modern eller förmyndaren*, att, då särskilda skäl därtill äro, förordna, att bidragsförskott skall utbetalas till den,

1 m o m. Beviljat bidragsförskott utbetalas, där ej nedan annorlunda stadgas, månadsvis till *den av barnets föräldrar, som har vårdnaden om barnet*, eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne; dock äger barnavårdsnämnden, därest barnet vistas hos annan, att, då särskilda skäl därtill äro, förordna, att bidragsförskott skall utbetalas

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

hos vilken barnet vistas, eller till annan lämplig person.

till den, hos vilken barnet vistas, eller till annan lämplig person.

Belopp, som — — — — — till betalning.

3 m o m. Beviljat bidragsförskott, som belöper å tid under vilken barn är omhändertaget för skydds-
fostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, skall minst en gång varje kalenderhalvår utbetalas till det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till *barnets moder* eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne.

3 m o m. Beviljat bidragsförskott, som belöper å tid under vilken barn är omhändertaget för skydds-
fostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, skall minst en gång varje kalenderhalvår utbetalas till det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till *den av barnets föräldrar, som har vårdnaden om barnet*, eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, till denne.

12 §.

1 m o m. Sedan *faderns skyldighet* att utgiva underhållsbidrag till barnet upphört, skall beviljat bidragsförskott ej vidare utgå. Har dessförinnan förskott utbetalats för tid efter det nämnda skyldighet upphört, må sådant belopp icke återkrävas från mottagaren.

1 m o m. Sedan *skyldigheten* att utgiva underhållsbidrag till barnet upphört, skall beviljat bidragsförskott ej vidare utgå. Har dessförinnan förskott utbetalats för tid efter det nämnda skyldighet upphört, må sådant belopp icke återkrävas från mottagaren.

2 m o m. Beviljat bidragsförskott skall genom särskilt beslut indragas

2 m o m. Beviljat bidragsförskott skall genom särskilt beslut indragas

a) om, där barnet är fött utom äktenskap eller föräldrarnas äktenskap upplösts genom äktenskapskillnad, föräldrarna sammanflytta;

a) om, där barnet är fött utom äktenskap eller föräldrarnas äktenskap upplösts genom äktenskapskillnad, föräldrarna sammanflytta;
eller

b) om barnet får bostad tillsammans med *sin fader*; *eller*

b) om barnet får bostad tillsammans med *den underhållsskyldige*.

c) om barnet befinner icke vidare vara svensk medborgare eller stadigvarande vistas här i riket samt bi-

Där ej annat följer av överenskommelse eller förordnande, som avses i 2 §, skall beviljat bidragsför-

(Nuvarande lydelse)

dragsförskottets indragande icke med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

(Föreslagen lydelse)

skott ock indragas, om barnet befinnes icke vidare vara svensk medborgare eller stadigvarande vistas här i riket samt bidragsförskottets indragande icke med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Beslut om — — — — — från mottagaren.

19 §.

Barnavårdsnämnden bör bereda *modern eller annan*, som äger föra talan för barnet, tillfälle att i samband med återkrävande av bidragsförskott utkräva den del av oguldna underhållsbidrag, som må överskjuta bidragsförskottets belopp.

Barnavårdsnämnden bör bereda *den*, som äger föra talan för barnet, tillfälle att i samband med återkrävande av bidragsförskott utkräva den del av oguldna underhållsbidrag, som må överskjuta bidragsförskottets belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari
1956.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anmäler statsrådet Lindström fråga om *ändring i bidragsförskottslagen* samt anför.

I skrivelse den 22 april 1955 (nr 212) har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t ville förelägga riksdagen förslag till viss utvidgning av området för bidragsförskottslagen. Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till behandling och att samtidigt få anmäla vissa spörsmål avseende bidragsförskottslagstiftningen, vilka aktualiserats under arbetet med att åstadkomma en gemensam nordisk konvention om social trygghet.

Huvuddragen av gällande bestämmelser

Genom *bidragsförskottslagen den 11 juni 1943* (nr 382; ändr. 242/1946, 532/1947, 721/1948, 327/1952, 106/1953, 70/1954 och 359/1954) har det allmänna åtagit sig att under vissa förutsättningar förskottera underhållsbidrag, som barn under 16 år äger utfå av sin fader. Däremot har det allmänna inte iklätt sig skyldighet att under motsvarande förutsättningar utgiva förskott å underhållsbidrag, som barnets moder är pliktig att erlægga.

Bidragsförskott kan beviljas för såväl barn i som barn utom äktenskap. I båda fallen kräves, att faderns underhållsskyldighet blivit fastställd genom rättens beslut eller skriftligt av två personer bevittnat avtal samt att fadern underlåter att betala förfallet belopp (1 § 1 st.). Vidare fordras, att barnets föräldrar lever åtskilda och att barnet ej bor tillsammans med fadern (1 § 2 st.).

Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn, som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket, men Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet träffa överenskommelse med främmande stat om tillämpning av bidragsförskottslagen å dess undersåtar (2 § 1 st.). I detta sammanhang må nämnas att — om Konungen jämlikt stadgande i lag eller särskild författning under förutsättning av ömsesidighet äger förordna, att viss förmån skall tillkomma medborgare i annat land — Konungen

jämväl må förordna, att sådan förmån skall tillkomma personer, som inte har medborgarskap någonstades eller, ehuru de äger medborgarskap, är politiska flyktingar. Bestämmelser härom återfinnes i *lagen den 17 juni 1938 angående rätt för Konungen att meddela förordnande om vissa förmåner åt statslösa med flera* (nr 322; ändr. 751/1954).

Bidragsförskott utgår med det belopp, som fadern enligt rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva, dock med högst 600 kronor för år (8 §). Genom förskottet blir fadern inte befriad från sin underhållsskyldighet utan det allmänna har rätt att av honom återkräva det förskotterade beloppet (15 §).

Bidragsförskott beviljas och utbetalas av vederbörande barnavårdsnämnd, som även har att indriva det förskotterade beloppet av fadern (17 §). Kostnaden bestrides, i den mån ersättning ej kan uttagas av fadern, till $\frac{3}{4}$ av statsverket och till $\frac{1}{4}$ av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet (20 §). Statsverkets andel i kostnaden utbetalas till kommunerna i efterskott per budgetår (21 §).

Riksdagsbehandlingen år 1955

I två vid 1955 års riksdag väckta *motioner* (I: 173 och II: 203) hemställdes »att riksdagen ville uttala att vad i § 1 i lag om förskottering av underhållsbidrag för barn säges om faders underhållsskyldighet även skall gälla moder». Som skäl härför anfördes i motionerna, att vid skilsmässa i en del färre fall fadern tillerkändes vårdnaden om makarnas barn och modern förpliktades att utge underhållsbidrag. Utebleve i sådant fall moderns underhållsbidrag kunde bidragsförskott inte beviljas. För fadern bleve vårdnaden om barnen dyr genom behov av anställd arbetskraft eller hjälp med vård av kläder och dylikt. Bortsett härifrån vore det ur rättvisesynpunkt inte mer än riktigt, att den ensamme fadern finge samma stöd av samhället som den ensamma modern, särskilt som bidragsförskottet inte vore behovsprövat och inkomstförhållandet mellan man och kvinna delvis utjämnats.

I yttrande över motionerna framhöll *socialstyrelsen*, att det relativt sällan inträffade att en moder av rätten ålades eller genom avtal förbunde sig att utgiva underhållsbidrag för sitt barn. Faderns ekonomiska ställning torde i de fall, då vårdnaden om barnet tilldömdes honom, ofta vara så mycket bättre än moderns, att han ansåges ensam böra bära kostnaderna för barnets underhåll. Den omständigheten, att antalet barn i sådana fall där modern vore skyldig att betala underhållsbidrag vore ringa, kunde emellertid enligt styrelsens mening icke tillmätas avgörande betydelse. I stället trädde i förgrunden, att det förelåge ett lika stort intresse av att bidragsförskott skulle kunna ifrågakomma för dessa barn som för övriga barn. Därtill komme, att det icke vore någon principiell skillnad mellan

ett underhållsbidrag från fadern och ett sådant bidrag från modern. Ur nu angivna synpunkter måste det anses otillfredsställande, att bidragsförskott endast kan grundas på det ena av bidragen.

Socialstyrelsen påpekade vidare, att en ändring i bidragsförskottslagen, som syftade till en utvidgning av denna till att avse underhållsbidrag även från modern, ansetts öppna möjligheter till missbruk. En fader, som hade vårdnaden om ett barn och som på grund av god ekonomisk ställning ensam borde kunna svara för kostnaderna för barnets underhåll, hade sålunda antagits kunna förmå barnets moder att underskriva avtal om underhållsbidrag i avsikt att få bidragsförskott på grund av avtalet.

Socialstyrelsen anförde vidare.

I yttrande den 3 september 1949 till Kungl. Maj:t med anledning av en framställning från Håkan Hallberg, Malmö, om sådan ändring av bidragsförskottslagen, som avses i här ifrågakarande motion, framhöll styrelsen — — — att det vore svårt bedöma, huruvida risken för missbruk av här antydd art vore så stor att den borde uppväga intresset av att tillgodose de relativt fåtaliga fall, där en förskottering av moderns underhållsbidrag kunde te sig motiverad och rättvis. Styrelsen ansåg dock, att frågan om en utvidgning av bidragsförskottslagen till att gälla även moderns underhållsbidrag vore av så ringa räckvidd och betydelse, att den borde tagas under förnyad omprövning, först då en revision av bidragsförskottslagen i andra avseenden bleve aktuell.

Det kunde förefalla, fortsatte styrelsen, som om frågan om förskottering av moderns underhållsbidrag icke vore mera angelägen nu än den enligt styrelsens bedömande var år 1949. Styrelsen ville dock fästa uppmärksamheten på att kvinnolönerna sedan dess visat en sådan tendens till ökning, att antalet fall, där modern genom avtal åtog sig eller av domstol ålades att utgiva underhållsbidrag, torde bli allt flera. Härigenom komme den ur principiell synpunkt opåkallade skillnaden i förevarande avseende mellan underhållsbidrag från fadern och sådant bidrag från modern att bli allt mera accentuerad. I detta sammanhang komme även i betraktande, att den pågående utvecklingen mot likställighet mellan könen vore särskilt framträdande på det ekonomiska området. När problemet nu åter aktualiserats, ville socialstyrelsen därför understryka angelägenheten av en lagändring, varigenom bidragsförskott kunde beviljas även på grund av moderns underhållsbidrag.

Andra lagutskottet anförde i sitt utlåtande (nr 26) över motionerna bl. a.

Mot en utvidgning av området för bidragsförskottslagen till att gälla underhållsbidrag från modern har främst åberopats dels att det icke vore nödvändigt att medtaga dessa fall med hänsyn till deras ringa förekomst, och dels att begränsningen till att gälla faderns underhållsbidrag i viss mån hade sin motsvarighet i det förhållandet, att bidrag enligt lagen om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn ej kan utgå för barn till arbetsför änkling.

De anförda skälen kan enligt utskottets mening icke tillmätas avgörande betydelse. I de fall där modern är pliktig att utge underhållsbidrag till ett barn kan det för barnet vara av lika stor vikt som i andra fall att bidragsförskott kan utgå. Motionärerna har pekat på att fadern då han har vårdnaden om barnet kan få vidkännas kostnader för anställd arbetskraft eller eljest för hjälp med vård av kläder o. d. och på att inkomstförhållandet mellan man och kvinna delvis utjämnats. Det är med hänsyn till det anförda enligt utskottets mening icke tillfredsställande, att bidragsförskott icke kan utgå i de fall då plikten att utge underhållsbidrag åvilar modern. Mot den gällande ordningen talar jämväl, att man av principiella skäl icke bör upprätthålla en sådan skillnad mellan man och kvinna som här göres i lagen.

I ett till utskottet avgivet remissyttrande över motionerna har socialstyrelsen berört de möjligheter till missbruk som den i motionerna föreslagna utvidgningen kunde öppna. En fader som hade vårdnaden om ett barn och som på grund av god ekonomisk ställning ensam borde kunna svara för barnets underhåll hade antagits kunna förmå barnets moder att underskriva avtal om underhållsskyldighet i avsikt att få bidragsförskott på grund av avtalet. Utskottet kan dela uppfattningen, att risken för missbruk kan vara förtjänt av att uppmärksammas, men anser icke risken vara av sådan storleksordning, att den bör hindra en ändring.

Utskottet vill slutligen framhålla, att socialstyrelsen understrukit angelägenheten av en lagändring, varigenom bidragsförskott kunde beviljas även på grund av moderns underhållsbidrag.

Utskottet tillstyrker, att den föreslagna utvidgningen av området för bidragsförskottslagen kommer till stånd.

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till lag om sådan utvidgning av området för bidragsförskottslagen som avsåges i motionerna.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Föredraganden

Enligt bidragsförskottslagen äger barn under 16 år, som är berättigat till underhållsbidrag av sin fader, under vissa förutsättningar rätt att, om fadern underlåter att betala förfallet belopp, av allmänna medel erhålla förskott å bidraget. Däremot medger lagstiftningen icke att bidragsförskott beviljas i fall, då bidragsskyldigheten åvilar barnets moder och hon uraktlåter att fullgöra sin skyldighet härutinnan. Riksdagen har ansett, att den skillnad, som sålunda göres mellan underhållsbidrag från fadern och underhållsbidrag från modern, inte längre bör upprätthållas, och därför hemställt om förslag till sådan ändring i bidragsförskottslagen, att förskott kan utgå även å bidrag, som barn äger erhålla av sin moder.

Det torde vara ganska sällsynt, att en moder ålägges eller åtager sig att utgiva underhållsbidrag till sitt barn. Den av riksdagen begärda utvidgningen av bidragsförskottslagens tillämpningsområde har därför inte någon större räckvidd. De skäl, som anförts för att lagen ändras i förevarande

hänseende, synes emellertid bärande, och jag tillstyrker därför, att lagens tillämpningsområde vidgas på sätt riksdagen avsett.

Såsom närmare kommer att utvecklas i det följande bör även vissa andra, av det internationella socialpolitiska samarbetet föranledda ändringar göras i lagen.

I anledning härav har inom socialdepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i bidragsförskottslagen. Utöver vad som redan sagts må följande anföras rörande förslaget.

1 § 1 st. i lagen, som innehåller de grundläggande förutsättningarna för att bidragsförskott skall kunna beviljas, har i överensstämmelse med vad som förordats i det föregående kompletterats så, att förskott å underhållsbidrag från moder skall kunna utgå under samma förutsättningar som nu gäller beträffande förskott å underhållsbidrag från fader. En härmed korresponderande ändring har gjorts i lagens 1 § 2 st., vilket motsvarar 1 § 3 st. i förslaget.

Enligt lagens 3 § prövas ansökning om bidragsförskott av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets moder är mantalsskriven vid den tidpunkt, då förskottet sökes. Är hon död eller inte mantalsskriven för året i fråga, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där hon senast varit mantalsskriven. Finnes inte mantalsskrivningsort som nu sagts, prövas ansökningen av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet stadigvarande vistas. Dessa regler förutsättes alltså skola gälla i de fall, där förskott sökes å underhållsbidrag från barnets fader. I konsekvens härmed bör ansökning om förskott å bidrag, som barnets moder är skyldig att utgiva, prövas av barnavårdsnämnden i den kommun, där fadern är mantalsskriven, eller, om han är död eller ej mantalsskriven, av barnavårdsnämnden i den kommun, där han senast varit mantalsskriven. Även i detta fall bör som en sista utväg föreskrivas, att prövningen skall ske av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet stadigvarande vistas. Förslagets 3 § har utformats i enlighet med vad nu anförts.

I lagens 4 § 1 st. föreskrives som huvudregel, att ansökan om bidragsförskott skall göras av barnets moder. Med tanke på att bidragsförskott i fortsättningen skall kunna beviljas å bidrag från såväl fader som moder har denna regel i departementsförslaget ändrats så, att ansökningen skall göras av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet. I sak innebär detta ingen annan ändring i vad som nu gäller än att ansökan om förskott å underhållsbidrag från barnets moder skall göras av dess fader. Någon ändring föreslås inte i den nuvarande regeln att, därest särskilt förordnad förmyndare finnes för barnet, ansökningen skall göras av denne. Den jämkning, som företagits i 4 § 2 st., är av redaktionell natur.

I 8 § har — med tanke på de fall där underhållsskyldigheten åvilar barnets moder — orden »barnets fader» utbytts mot »den underhållsskyldige». Därjämte har vissa jämkningar vidtagits i 11, 12 och 19 §§.

Enligt lagens 2 § 1 st., har endast barn, som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket, rätt till bidragsförskott. Lagen befullmäktigar emellertid Konungen att under förutsättning av ömsesidighet träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpning av lagen å dess medborgare. Denna fullmakt har genom den förut omnämnda lagen av den 17 juni 1938 (nr 322) utvidgats så, att Konungen jämväl äger förordna om tillämpning av bidragsförskottslagen å statslösa och vissa därmed likställda barn.

På föredragning av chefen för socialdepartementet har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat att genom proposition föreslå riksdagen att för ratifikation godkänna en den 15 september 1955 undertecknad konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet. I konventionen föreskrives bl. a., att för medborgare i ett av de fördragsslutande länderna skall i fråga om rätten till bidragsförskott i ett annat av länderna gälla samma villkor och samma regler som för landets egna medborgare. Med medborgare likställes härvid statslösa personer, som senast varit medborgare i vederbörande fördragsslutande land.

Av de nordiska länderna har Finland och Norge inte någon motsvarighet till vår lagstiftning om bidragsförskott. Den förpliktelse att utge bidragsförskott till finska och norska barn, som enligt konventionen kommer att åvila Sverige, grundar sig alltså på en ensidig utfästelse från svensk sida. Det är emellertid att märka, att konventionen omspannar större delen av de olika ländernas sociala välfärdsanordningar och att ömsesidighet föreligger såtillvida, att varje land utfäst sig att utsträcka sin sociallagstiftning till att omfatta de andra ländernas medborgare. Under sådana omständigheter har det inte ansetts böra krävas, att ömsesidiga utfästelser föreligger i fråga om varje särskild förmån. Det krav på ömsesidighet, som uppställles i 2 § bidragsförskottslagen, har därför slopats i departementsförslaget. Genomföres denna ändring i bidragsförskottslagen kan det ifrågasättas, huruvida 1938 års lag — som enligt ordalydelsen endast gäller i fall då Konungen under förutsättning av ömsesidighet äger förordna att viss förmån skall tillkomma medborgare i annat land — kan tillämpas för att tillerkänna statslösa och därmed likställda barn rätt till bidragsförskott. 2 § bidragsförskottslagen föreslås därför kompletterad med ett stadgande som ger Konungen rätt att förordna, att barn, som inte har medborgarskap någonstades eller, ehuru det äger medborgarskap, är politisk flykting, skall äga samma rätt till bidragsförskott som svenskt barn.

I konventionen föreskrives vidare, att handling, varå rätt till underhållsbidrag grundas, skall, om den upprättats i ett av de fördragsslutande länderna och i detta land kan ligga till grund för indrivning av bidraget, anses utgöra giltigt underlag för bidragsförskott i de andra länderna. Om handlingen inte utgör beslut av domstol eller offentlig myndighet, skall den i enlighet med föreskrifter, som fastställles i särskild ordning, vara försedd

med bevis att den kan utgöra underlag för indrivning hos den bidrags-skyldige i det land, där den upprättats. Till följd av dessa bestämmelser i konventionen kommer bidragsförskott att kunna beviljas här i riket t. ex. för ett danskt barn, som enligt beslut av dansk domstol äger rätt till underhållsbidrag av sin fader. Det är då rimligt, att ett danskt domstolsbeslut får grunda rätt till bidragsförskott här i riket även i fall, då barnet är svenskt. Överhuvudtaget bör tillses, att svenska barn får samma rätt att för erhållande av bidragsförskott här i riket åberopa utomlands tillkomna handlingar, som genom den nu förevarande konventionen tillerkänts eller genom blivande konventioner kan komma att tillerkännas barn av främmande nationalitet. Det torde få överlämnas åt Konungen att utfärda bestämmelser i detta ämne.

På grund av vad som nu anförts har i 1 § 2 st. departementsförslaget upptagits en fullmakt för Konungen att förordna, att vid lagens tillämpning med rättens beslut — d. v. s. med beslut av svensk domstol — skall likställas sådan utom riket tillkommen handling, som i det land där den upprättats kan läggas till grund för indrivning av bidraget.

Ändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1956.

Den kostnadsökning, som föranledes av de föreslagna lagändringarna, torde bli relativt obetydlig. Eftersom kommunerna erhålla gottgörelse av staten i efterskott per budgetår, kommer ökningen ej att belasta statsbudgeten under nästkommande budgetår.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga förenämnda, inom socialdepartementet upprättade förslag till *lag angående ändring i bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alf Björnelid
